

Fólkatingssetanin október 1998

Dálkingin í føroyskum sjógvi

Jóannes Eidesgaard, fólkatingsmaður, hevur sent okkum setanarrøðu sína í Fólkatinginum. Vit prenta seinna part av henni í dag. Eisini prenta vit svarið frá Poul Nyrup Rasmussen, forsætisráðharra

I spórgetimen i går reiste jeg et problem, som er betydelig større end, hvad man kan diskutere i den meget afgrænsede tid, der gives ved spørgerunden.

En nylig afsluttet undersøgelse, udført på Færøerne, viser bl.a., at WHO's tidligere kendte grænseværdi for, hvornår kviksølv er uskadeligt, har ligget for højt. Fra at have ligget på 10-20 ppm, så viser undersøgelsen, at den rigtige grænseværdi bør ligge under de 10 ppm eller helst under 5 ppm. En artikel i New Scientist, der omhandler denne undersøgelse, konkluderer, at USA bør ofre de 70 milliarder, det vil koste at opsætte renseanordninger til alle deres el-værker. Det mener artiklens forfatter ikke er en for høj pris at betale for at beskytte verdens børn imod hjerne-skader.

Men det er desværre ikke kun kviksølv, der er et problem for de befolkninger, der bl.a. lever af de store havpattedyr. Kviksølv er en forurening, der er ikke alene et menneskeskabt, da vi ved, at en del også stammer fra naturen. Men når det gælder PCB, så er denne forurening alene menneskeskabt. Disse hober sig op på toppen af vores klode, og kommer særligt til syne øverst i fødekæden som f.eks. hos grindehvaler og sæler, men det kan sandeligt også spores i andre fødevarer.

Undersøgelsen afslører, at indeholdet i modermælken hos færøske mødre er på ca. 2 ppm. Dette er nogenlunde samme værdi som hos grønlandere og inuitter, men det er fem til ti gange så meget, som vi ser hos befolkninger, der ikke spiser havpattedyr.

PCB'en har en uheldig indflydelse på børns udviklingsmuligheder, men desuden er der en mistanke om, at PCB også kan virke som et kønshormon f.eks. østrogen, og det hænger sammen med den faldende sædkvalitet i den vestlige verden.

Undersøgelsen har medført, at de nyeste kostanbefalinger på Færøerne tydeligt griber ind i en mere end tusind år gammel tradition med at spise grindekød og spæk.

Nu må gravide kvinder og kvinder, der engang i fremtiden ønsker en graviditet, slet ikke spise grindekød, mens vi andre højst må spise det en til to gange om måneden.

Miljøorganisationer har nu i længere tid kritiseret os færinger, fordi vi dræber grindehvaler. Vores modargumenter har været, at grin-

dehvalen ikke er en truet art, og at vi videnskabeligt kan bevise det med nogle af verdens ældste statistiske opgørelser. Men miljøorganisationerne har næsten givet disse dyr menneskelige egenskaber og rettigheder.

Den nordatlantiske bestand består af 100.000 hvaler. Færingerne sætter ca. 1-1,5 % af denne bestand til livs om året. Dette truer på ingen måde grindehvalen.

Den globale forurening i form af kviksølv, PCB og lignende stoffer, der rammer hele bestanden, truer derimod med at udrydde arten. Derfor bør også miljøorganisationerne lægge deres strategi om, således at vi som befolkning sammen med organisationerne oplyser om denne udvikling og påvirker regeringerne i de forskellige lande til aktivt at gå i krig imod denne

Jóannes Eidesgaard i Fólkatinginum

forurening.

Derfor endnu en opfordring til den danske regerings miljøminister om en ihærdig indsats.

Miljøpolitikken på land er et overtaget område, mens miljøpolitikken til søs er et dansk ansvarsområde. Dette virker lidt paradoksalt for mig, at en nation, der baserer sit erhvervsliv på ressourcerne fra havet, ikke og-

så har ansvaret for dette miljø. En del af vores markedsføring går jo på, at vi har verdens rene havmiljø, som dog denne undersøgelse punkterer, når det gælder de store pattedyr.

Og ser vi en fremtidig færøsk olieindustri som en realistisk mulighed, desto mere relevant er det for mig at se, at vi tager ansvaret for dette miljø. Også selv om dette for en stor del er reguleret med internationale konventioner.

Breiður politiskur meiriluti

Í svari sínum í fólkatinginum legði Poul Nyrup Rasmussen, forsætisráðharri dent á týðningin tað hevur, at framtíðar stóða Føroya byggir á ein breiðan politiskan meiriluta

Så vil jeg i øvrigt gerne sige til hr. Jóannes Eidesgaard. Hr. Jóannes Eidesgaard sagde til mig: Jeg lagde meget mærke til åbningstaleens ordvalg. Jeg lagde mærke til, at ordvalget ikke omfattede ønsket om et bredt flertal bag ved eventuelle færøske beslutninger om selvstyre.

Jeg vil gerne bekræfte i dag over for hr. Jóannes Eidesgaard, at det, jeg sagde på Færøerne, mener jeg faktisk også i Danmark. Jeg tror, det vil være bedst sådan.

Jeg tror stadig, det vil være bedst for Færøernes fremtid, det færøske folks sammenhold om at definere deres fremtid, at det bygger på et bredt politisk flertal i det færøske Lagting. Det er formentlig den allerallervigtigste politiske historiske beslutning, man nu står for at skulle forme på Færøerne siden krigen. Og jeg mener derfor af mange, mange grunde, at de største chancer for at få en bred færøsk folkelig opbakning er, at man har et bredt flertal i Lagtinget bag det, man måtte beslutte sig for. Det vil jeg også gerne i dag understrege.

Jeg vil også gerne understrege både til hr. Jóannes Eidesgaard og til hr. Óli

Breckmann, at det må være på Færøerne selv, man finder sit spor. Debatten må starte på Færøerne, debatten må finde sin konklusion på Færøerne, og dernæst må forhandlingerne gå i gang med den danske regering. Det vil sige, at processen, der nu er gået i gang på Færøerne, må, som vi ser det i Danmark, helst finde frem til et konsolideret svar, der er rimelig gennemarbejdet og dermed også rimelig bredt baseret, som jeg var inde på før.

Det er den færøske beslutning, hvordan man tilrettelægger sin proces. Jeg har blot villet give dette råd plus et til, som jeg også gerne vil bekræfte. Det er sådan, at ethvert valg, uanset om det er for en selv her i livet eller for et samfund, har sine konsekvenser. Det gælder også økonomiske konsekvenser, det har jeg heller ikke lagt skjul på, og det vil jeg gerne bekræfte. Sådan ser den danske regering også på sagen i forbindelse med det færøske beslutningsmønster om, hvilken form for selvstændighed - i højere grad eller helt suverænt - man beslutter sig for.

Jeg kvitterer hr. Jóannes Eidesgaard for bemærkningerne om de to færøske

fiskere, der kom hjem fra Reunion. Nej, jeg vil ikke sige mere om det franske retsvæsen end det, hr. Jóannes Eidesgaard har sagt. Vi håber, at det kan gå noget hurtigere næste gang, og i hvert fald kan vi bekræfte hinanden i en ting: Det går meget hurtigere i Danmark, og det går meget hurtigt på Færøerne uden på nogen måde at anfægte retssikkerheden.

Både hr. Jóannes Eidesgaard og hr. Óli Breckmann talte meget - og det forstår jeg meget vel - om den intense og meget vigtige debat, der er i gang i Færøerne lige nu. Jeg vil gerne bare gøre et par få bemærkninger til den debat.

Må jeg understrege endnu en gang: Paragraffer og lovgivning er ikke alt. Må jeg understrege, at man på det færøske politiske niveau fortsat bør tænke på, hvad vi har tilfælles, fortsat bør tænke på, at der er kontakter, der rækker langt ud over det, der står i lovgivningen.

Jeg har skrevet en lille artikel i Dimmalætting og i Sosialurín om vores uddannelsesmæssige samarbejde, om det forhold, at der er tusindvis af færinger, der deltagere i uddannelsesaktiviteter i Danmark. Jeg har skrevet om vores gensidige

besøg, om vores gensidige arbejdsfællesskab på Færøerne og i Grønland og i Danmark. Jeg har understreget, at vi kan løse en række opgaver sammen.

Og så har jeg sagt en ting til: Der er jo ikke ret mange velfærdsamfund i Danmark og i andre dele af verden, som tilsammen fylder så meget. Vi har vel 14-15 velfærdsamfund, og de ligger alle sammen her omkring. En af forudsætningerne for, at disse velfærdsamfund, inklusive det danske, færøske og grønlandske, kan bevare deres struktur, deres identitet, deres styrke og betydning internationalt og indadtil, er, tror jeg, at vi holder sammen i en god, gensidig respektfuld form. Derfor tror jeg, at sådan et moment er vigtigt også at have inde i sine overvejelser og drøftelser politisk på Færøerne.

Må jeg sige om to øvrige spørgsmål, hr. Jóannes Eidesgaard rejste: For det første tanken om en retsvæsenkommission. Jeg synes, det er en interessant tanke, jeg synes, det er en naturlig tanke at rejse på nuværende tidspunkt. Og jeg vil gerne på regeringens vegne sige, at det vil vi gerne overveje, og hvis landsstyret har en interesse

i, at dette spørgsmål, som hr. Jóannes Eidesgaard her rejser, følges op, så vil den danske regering bestemt være indstillet på at drøfte det intenst og gerne medvirke til det på en konstruktiv måde.

Omkring helikoptertjenesten kan jeg bekræfte det, hr. Jóannes Eidesgaard sagde. Det må vi se at finde en løsning på, og det forventer jeg også vi kan.

Jeg vil også gerne bekræfte det spørgsmål, som hr. Jóannes Eidesgaard stillede til miljøministeren i går under spørgetimen. Jeg har netop fået bekræftet fra miljøministeren, at her vil vi meget gerne medvirke til en ihærdig indsats, som spørgeren var inde på.

Vi vil gerne medvirke til med den erfaring og indsigt, vi har, på samme måde, som vi har medvirket i Grønland og i det internationale arbejde, en ihærdig indsats til at få løst så mange af de problemer, inklusive kviksølv og andet, der jo hober sig op i det sidste led i fødekæden, som hr. Jóannes Eidesgaard nævnte. Vi kunne godt se for os en vision om et verdensomspændende forbud på en række af de her områder. Det vil vi gerne være med til at formulere.

Til hr. Óli Breckmann i øvrigt: Må jeg kvittere for de anerkendende bemærkninger om den aftale, vi har indgået den 10. juni. Jeg skal så i øvrigt ikke blande mig i hr. Óli Breckmanns definition af hr. Óli Breckmann selv; det overlader jeg helt til det færøske politiske samfund.

Endaliga viðmerkingin

Statsministerens lov-katalog gør det lidt mere overskueligt for mig at finde mine satsningsområder. Disse vil jeg vise min store interesse, mens jeg som hidtil vil forsøge ikke at blande mig i de interne danske problemer.

Derfor er jeg endnu lidt skuffet over, at Venstres ordfører ikke kan forholde sig til det præcise, men i stedet for generaliserer, hvis man kan sige det om verdens mindste flertal, nemlig de to færøske folketingsmedlemmer, når hun siger, at 2 mia. kr. blev sendt til Færøerne for at skaffe et politisk flertal for pinsepakken. Min opførsel her i Folketingssalen ændrede ikke form af den grund.

Ellers kan jeg tilføje her til slut, at det er nemlig denne holdning, som Venstres ordfører giver til kende, som absolut forstærker ønsket om den totale løsrivelse fra Danmark. Hver gang man sætter kroner og ører på rigsfællesskabet, slår man endnu et søm i rigsfællesskabets lig-kiste.